

Лівандовський С.С.

здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні,
спеціальність 073 «Менеджмент», ОПП «Менеджмент бізнес-організацій»,

Немченко Т.А.

канд. екон. наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Сучасна економічна система України характеризується високим рівнем турбулентності, що зумовлено поєднанням макроекономічних, воєнних, політичних та технологічних факторів. Підприємства діють у середовищі постійної нестабільності, де планування і прогнозування ускладнені невизначеністю та частими змінами параметрів ринку. У таких умовах актуалізується проблема забезпечення резильєнтності організацій, тобто їх здатності не лише долати кризи, але й відновлюватися після потрясінь та розвиватися на основі адаптивних стратегій. Саме стратегічне управління виступає центральним інструментом, що формує потенціал резильєнтності та забезпечує стійкість організаційних систем у довгостроковій перспективі.

Як зазначають Н. Л. Савицька та Е. В. Пахуча, сучасне бізнес-середовище дедалі частіше характеризується як BANI-світ (brittle - ламкий, anxious - тривожний, nonlinear - нелінійний, incomprehensible - незрозумілий), у якому традиційні управлінські моделі втрачають ефективність. Дослідниці наголошують, що резильєнтність бізнесу стає системною властивістю, яка поєднує організаційну культуру, гнучкість, інноваційність, компетентність персоналу та здатність до антикризових дій. На їхню думку, ринкова резильєнтність є не просто характеристикою стабільності, а результатом стратегічного синтезу між передбачуваністю і здатністю до швидких змін [1]. У цьому контексті стратегічне управління виконує функцію інтеграції аналітичних, прогнозних та адаптаційних процесів, що забезпечують гнучку реакцію підприємства на виклики зовнішнього середовища.

Теоретичні засади формування стратегічної резильєнтності організації також аналізують Л. О. Лігоненко та В. А. Андрійчук, які підкреслюють, що у посткризовій економіці України поняття стійкості та резильєнтності набуває рис стратегічної здатності передбачати ризики, диверсифікувати діяльність і забезпечувати багатоканальність ресурсів [2]. Дослідники трактують резильєнтність як «еволюційний етап розвитку системи стратегічного управління», оскільки вона поєднує антикризовий, інноваційний та стратегічний підходи [2]. Таким чином, формування стратегічної резильєнтності організації передбачає не лише наявність плану реагування на ризики, а й створення динамічної архітектури управління, здатної перетворювати кризу на джерело розвитку.

Дослідження І. В. Тесленок та К.М. Павлової підтверджує, що ефективне стратегічне управління в умовах турбулентності має ґрунтуватися на адаптивній моделі, що поєднує стратегічне бачення з оперативною гнучкістю [3].

Аналіз українських наукових джерел [1, 2, 3] дозволяє визначити три ключові напрями, у яких стратегічне управління безпосередньо впливає на підвищення резильєнтності організації:

- стратегічна діагностика та моніторинг зовнішнього середовища. Резильєнтна організація постійно відстежує зміни ринку, політичні, технологічні, соціальні та екологічні тренди, що забезпечує можливість раннього реагування на загрози та швидкого використання нових можливостей.
- організаційна культура та лідерство як фактори стійкості. Підприємства, що формують культуру відкритості, довіри та інновацій, демонструють вищу здатність до адаптації, ніж ті,

що діють у централізованих, закритих системах. У стратегічному контексті це означає переорієнтацію управління від контролю до партнерства і розвитку людського капіталу.

- інноваційність та стратегічна гнучкість. Стратегічна гнучкість підприємства базується на його інноваційній здатності — можливості створювати нові продукти, освоювати ринки й технології. Інновації стають не лише інструментом конкурентоспроможності, але й механізмом резильєнтності, що дозволяє підприємству зберігати життєздатність у кризових умовах.

Стратегічне управління розглядається як система управлінської резильєнтності, у якій планування, організація, мотивація й контроль підпорядковуються єдиній меті — забезпеченню довгострокової життєздатності організації. Її специфіка в умовах економічної турбулентності полягає у переході від реактивного до проактивного типу управління, коли підприємство не просто реагує на зміни, а передбачає їх і формує нові умови для розвитку.

Важливо підкреслити, що стратегічна резильєнтність не може бути результатом лише управлінських процедур — вона формується внаслідок системного поєднання ресурсного, організаційного та ціннісного потенціалів. Резильєнтна організація здатна не лише адаптуватися, а й навчатися, створюючи внутрішні механізми самооновлення. Цей підхід, запропонований у працях українських дослідників, корелює з міжнародною теорією динамічних здібностей, але враховує специфіку українського економічного простору, де непередбачуваність середовища є постійною характеристикою.

В умовах війни та післявоєнного відновлення стратегічне управління набуває ще більшої ваги як інструмент забезпечення організаційної стійкості та національної економічної безпеки. Розроблення стратегій, орієнтованих на резильєнтність, має включати елементи ризик-менеджменту, соціальної відповідальності, цифрової трансформації та партнерських відносин із державними і громадськими структурами. Зрештою, резильєнтність - це не статичний стан, а постійний процес зміцнення організаційної спроможності.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що стратегічне управління в сучасних умовах стає ядром управлінської резильєнтності, оскільки воно забезпечує системну реакцію підприємства на виклики середовища, узгоджує внутрішні ресурси з можливостями ринку та формує основу для довгострокового розвитку. Лише ті організації, які навчилися діяти стратегічно у нестабільності, здатні досягати успіху навіть у VANI-реальності [1].

Резильєнтність організації в умовах економічної турбулентності є інтегральним показником її стратегічної спроможності. Стратегічне управління виконує роль механізму синтезу антикризових, інноваційних і адаптивних процесів, що забезпечують стійкість бізнесу. Підвищення резильєнтності потребує: впровадження систем моніторингу ризиків і сценарного планування; формування культури гнучкості й інновацій; розвитку лідерських компетенцій; інтеграції стратегічного управління з ризик-менеджментом і корпоративною соціальною відповідальністю. Стратегічне управління стає ключовим інструментом не лише виживання, а й сталого розвитку організацій у кризовому середовищі, що визначає їхню здатність до відновлення та конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі.

Література:

1. Савицька Н. Л., Пахуча Е. В. Ринкова резильєнтність бізнесу: теоретичний конструкт. *Бізнес Інформ*. 2024. № 2. С. 244–257. URL: https://www.business-inform.net/article/?abstract=2024_2_0_244_257
2. Лігоненко Л. О., Андрійчук В. А. Резильєнтність в економічному контексті: аналіз світових трендів та перспективи наукових досліджень. *Стратегія економічного розвитку України*, 2023. №52, С. 16–37. URL: <https://doi.org/10.33111/sedu.2023.52.016.037>
3. Тесленок І., Павлова К. Розробка моделі стратегічного управління розвитком організації в умовах COVID-19. *Економіка та суспільство*, 2021. №33. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-21>